

The Rate of Using Web2.0
In Central Libraries of Top
Universities in Iran
Samaneh Sabeti Aghabozorgi
Soraya Ziaei
Maryam Salami
Payame Noor University

میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های

مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران

سمانه ثابتی آقابزرگی^۱

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

ثریا ضیایی^۲

استادیار دانشگاه پیام نور مشهد

مریم سلامی^۳

استادیار دانشگاه پیام نور تربت حیدریه

Abstract :

The purpose of this study, conducted through applied survey is to determine the extent of using web2 in central libraries of top universities in Iran. The statistical specimen of the study consists of 20 websites of central libraries of top universities introduced by Ministry of science, research and technology . The findings reveal that, Central libraries of top Iran universities that use web 2 (at least , two tools of web2) are 61% and Central libraries that use web2.0 (more than two tools of web2) are 39% . According to the findings of this study, websites such as Hosts of electronic books and journals (94%), bookmarks (38%), instant messaging (27.7%), RSS (22.2%) , social networks (16.6%) and wikis (16.6%) , range from the most useful to the least useful ones respectively. On the basis of ranking means and comparing the central libraries of top universities regarding their use of web2, Bu Ali Sina university of Hamadan holds the first rank and Tehran University comes the last. The findings of this study, indicate that the use of web2 in websites of libraries in top universities of Iran is not desirable, while the findings reveal that the use of web2 has improved the quality of websites in the libraries. In other words, the hypothesis is accepted

Key words : Web2.0 ; Central libraries of the universities; web2.0 tools; library technologies.

چکیده:

هدف پژوهش حاضر که با روش کاربردی تهیه شده است، بررسی میزان کاربرد وب ۲ در وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران است. ابزار گرد آوری داده‌ها، پرسشنامه استاندارد و سیاهه واریسی محقق ساخته است. جامعه آماری عبارتست از وب سایت ۲۰ دانشگاه برتر معرفی شده توسط وزارت علوم تحقیقات و فناوری. یافته‌ها نشان داد، نسبت کتابخانه‌های مرکزی که لااقل از ۲ خدمت وب ۲ استفاده می کنند، ۶۱ درصد و کتابخانه‌های مرکزی که کمتر از ۲ خدمت وب ۲ استفاده می کنند ۳۹ درصد است. از خدماتی مثل کاربرد سایت‌های میزبان مجلات و کتاب‌های الکترونیکی (۹۴٪)، بوک مارک (۳۸٪)، پیام‌های فوری (۲۷/۷٪)، آر اس اس (۲۲/۲٪)، شبکه‌های اجتماعی (۱۶/۶٪)، ویکی (۱۶/۶٪)، استفاده می‌شود و از وبلاگ، وودکست و پادکست استفاده نمی شود. در میانگین رتبه‌ها در استفاده از خدمات وب ۲، رتبه اول متعلق به کتابخانه مرکزی دانشگاه بوعلی سینای همدان و رتبه آخر مربوط به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است. همچنین نتایج نشان داد که استفاده از وب ۲ در وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران، در حد مطلوب نیست؛ این در حالی است که نتایج دیگر همین پژوهش نشان داد، کاربرد وب ۲ باعث بهبود کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران شده است.

کلیدواژه‌ها : وب ۲؛ کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها؛ ابزارهای وب ۲؛ فناوری‌های کتابخانه ای

¹. Samaneh59_sabeti@yahoo.com

2 soraya.ziaei@gmail.com.

3. salamilib@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۱/۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۲/۲۶

میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران

۱. مقدمه:

وب، هر از چند گاه مانند نرم افزارها، نسخه جدیدی پیدا می کند که با اعداد مشخص می شوند: وب ۱، وب ۲ و وب ۳. وب ۲ که موضوع مورد بحث ماست از چند جنبه باعث بهبود خدمات دهی به کاربران می شود. مثلاً: استفاده از یک محیط اشتراکی که کاربران با یکدیگر و با کتابخانه در تعامل هستند؛ نقش داشتن کاربران در تولید و اشتراک اطلاعات که این خود باعث اعتماد به نفس و روحیه پذیری و جذب و علاقه بیشتر به استفاده و همکاری آنها با کتابخانه می شود و بالاخره سرعت بیشتر انتقال اطلاعات و امکانات ارزان آن از مزیت‌های آن است. با همه مزیت‌هایی که وب ۲ دارد، بررسی وب سایت کتابخانه‌ها و به ویژه کتابخانه‌های دانشگاهی نشان می دهد که این کتابخانه‌ها از این فناوری‌ها در ارائه خدمات به کاربران استفاده چندانی نبرده اند^۱. بنابراین همانطور که اشاره شد؛ کاربران تمایل به استفاده از محیط وب سایت کتابخانه را کم کم از دست می دهند و بسوی موتورهای جستجو و وبلاگ‌ها و امکانات دیگر محیط اینترنت رو می آورند. به عبارت دیگر در دنیای مجازی شمار مراجعه کنندگان به وب سایت کتابخانه‌ها به علت کمبود امکانات مورد نظر آنها و رضایتمندی آنها رو به کاهش است. در کشور ما نیز که جزو کشورهای در حال توسعه است، این ضعف‌ها مشاهده می شود. حال بعد از گذشت چند سال از ورود وب ۲ در کتابخانه‌های جهان، این سوال به نظر می رسد که کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی برتر کشور ما تا چه میزان از وب ۲ در وب سایت هایشان استفاده می کنند.

۲. تعریف وب ۲:

یک نرم افزار وبی است که به استفاده کننده اجازه دسترسی، مشارکت، بیان عقیده، نتیجه گیری، برچسب زنی، یادداشت نویسی و بوک مارک گذاری وب را در هر فرمتی مثل متن، دیداری، شنیداری، تصویر و گرافیک می دهد. (مکاسیل و اون^۲، ۲۰۰۶) وب ۲ سایتی است که کاربران را مشارکت می دهد. بعضی از مشهورترین این وب سایت‌ها، فلیکر^۳ است که برای اشتراک گذاری عکس‌ها بکار می رود (استوارت^۴، ۲۰۱۰).

۳. وب ۲ و کتابخانه‌های دانشگاهی:

همانطور که اورلی می گوید: "وب ۲ همان هوش جمعی افرادی است که فعالانه از آن برای دانلود و آپلود و نوشتن نظریات اضافه کردن برچسب‌ها و فعالیت‌هایی که در تولید دانش جدید نقش دارد؛ استفاده می کنند. وب ۲ یا وب اجتماعی را می توان با نام وب اشتراکی نامگذاری کرد که تاکید آن به اشتراک برخط و تعامل بین کاربران است (لوریو، مسیا و بارباس^۵، ۲۰۱۲). وب ۲ موتور تامین کننده تغییرات برای کتابخانه دانشگاهی است. این وسیله به کتابخانه در سازماندهی حرفه ای مواد، افزایش خدمت رسانی به مراجعان و بهبود عملکرد اینترنت کمک می کند. همچنین عملکرد آن باعث افزایش تقاضای خدمات در محیط مجازی می شود. علاوه بر آن دسترسی به وب ۲ در کتابخانه‌ها، استفاده کننده را تشویق می کند تا عضو فعالی از مجموعه و سازمان و نیز کتابخانه خود باشند؛ زیرا آنها می توانند در تولید و اشتراک اطلاعات و دادن رای و نظر نقش داشته باشند و همچنین کاربران احساس خواهند کرد که نقش مثبتی در تولید محتوای اطلاعات روی خط عرضه شده توسط کتابخانه دارند و قادر به ارتباط با کاربران دیگر و یا کتابداران در تبادل اطلاعات و منابع اطلاعاتی پیشنهادی و مورد نظر خود هستند (گارسیا و چورنت^۶، ۲۰۱۲).

^۲Macaskill & Owen

^۳Flicker

^۴Stuart

^۵Loureiro, Messia & Barbas

^۶Garcia, Chornet

^۱ از جمله این بررسی‌ها می توان به پژوهش شیما مردای، امید علی پور، مریم صابری و آمنه فلاحتی با عنوان «میزان بهره گیری از فناوریهای وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی خاورمیانه» اشاره کرد

همزمان می دهد. کتابخانه‌های دانشگاهی از آن برای خدمات مرجع و توسعه خدمات دیگر و تهیه جدیدترین اطلاعات برای دانشجویان استفاد می کنند. پیام‌های فوری مختلفی وجود دارد که سیستم گفتگو برخط^۵ را نیز دارند، مثل پیامبر ام اس ان^۶، اسکایپ^۷ و گفتگوی گوگل^۸، که همگی در دسترس هستند (استیان ۲۰۰۶).

۴-۵. مجموعه عکس پیوسته:

تعدادی وب سایت مانند فلیکر^۹، برای ذخیره، جستجو، اشتراک عکس‌ها و ویدیوها بصورت برخط ایجاد شده است. همچنین سایت‌های پیکاسا^{۱۰} (نرم افزار ویرایش و مدیریت تصویر گوگل) و آدیو بو^{۱۱} در اشتراک عکس‌ها فعالیت دارند. وب سایت‌هایی نیز در اشتراک و ذخیره ویدیوها نقش دارند، مانند: یوتیوب^{۱۲} (گاریسواچورنت ۲۰۱۱).

۴-۶. وبلاگ‌ها :

نوعی وب سایت که معمولاً بوسیله اشخاص ایجاد می شوند و شامل شناسه‌های منظم از توصیف حوادث یا دیگر موضوعات مثل ویدیوها هستند (کینگ و براون ۲۰۰۷).

۴-۷. پادکست‌ها:

کلمه پادکست از ترکیب دو کلمه پاد^{۱۳}، به معنای کپسول و کست به معنای منتشر کردن^{۱۴} ایجاد شده است. هر چند استفاده از پاد، اشتباه به نظر می رسد. پادکست‌ها می توانند در رایانه و دستگاه "ام پی تری"^{۱۵} و همچنین جهت انتقال برنامه‌های شنیداری بین کاربران اینترنت، مورد استفاده قرار گیرد (کینگ و پورتر^{۱۶} ۲۰۰۹).

۴. ابزارهای وب ۲:

۴-۱. شبکه‌های اجتماعی :

کتابخانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی مثل فیس بوک^۱ و مای اسپیس^۲ را برای ساختن کانال مداوم جهت ارتباطات شخصی با استفاده کنندگان، بکار می برند. برای مثال کتابخانه استان هنپین^۳، یک حساب کاربری در فیس بوک با ویژگی جستجو پذیری دارد. کتابخانه دانشگاه‌های هند، انگلستان و آدلاید، از فیس بوک خود برای اشتراک تصاویر و نماهنگ‌های ویدیویی رویدادهای گذشته کتابخانه استفاده می کنند. رکورد کتابخانه عمومی دنیور در مای اسپیس برای نوجوانان بسیار جذابیت دارد و شامل فیلم‌ها و موسیقی‌های مورد علاقه آن هاست (چوا و گوه ۲۰۱۰).

۴-۲. آر اس اس :

آر اس اس یک شکلی از وب است که برای اشاعه اطلاعات در مورد کارهای روز آمد سازی آسان مثل شناسه‌های وبلاگ‌ها، جلو بردن اخبار، قرار دادن دیداری و شنیداری‌ها در شکل استاندارد، استفاده - می شود (ووستمن^۴ ۲۰۰۴).

۴-۳. بوک مارک اجتماعی :

نشانه‌گذاری اجتماعی به خواننده اجازه ذخیره، سازماندهی، جستجو، مدیریت و به اشتراک گذاری صفحات را می دهد. نشانه گذاری اجتماعی وب سایت‌ها می تواند فهرست‌هایی از آن به محض دسترسی به اینترنت فراهم کند. بنابراین کاربر می تواند از خانه، اداره یا حتی رایانه‌های عمومی به آن دسترسی داشته باشد. نشانه گذاری‌ها می تواند به طور خصوصی ذخیره سازی کرده و آن را با سایر کاربران اینترنت به اشتراک گذارد (کلیک و پتیت ۱۳۹۰).

۴-۴. پیام فوری :

این ابزار، اجازه ایجاد ارتباط بر خط بین دو یا چند کاربر را با استفاده از متن پیام‌های کوتاه و بصورت

⁵ Chat

⁶ Msn massanger

⁷ Skype

⁸ Google talk

⁹ Flickr

¹⁰ Picasa

¹¹ Picasa & Audioboo

¹² YouTube

¹³ Pod

¹⁴ Broad cast

¹⁵ MP3

¹⁶ King & Porter

¹ Face book

² My space

³ Hennepin

⁴ Wusteman

۴-۸. ویکی‌ها:

یک ویکی وب سایتی است که امکاناتی در ایجاد یا ویرایش صفحات وب به زبان ساده مطابق نظر ویرایشگر دارد. هر کس می تواند محتوای ویکی را ویرایش کند. اولین ویکی توسط وارد کانینگمن^۱ ایجاد شد. کتابخانه‌های دانشگاهی می توانند از ویکی‌ها برای ایجاد گروه‌های یادگیری، اشتراک اطلاعات و دانش و تجارب، راهنماهای موضوعی و تولید منابع آزاد، استفاده کنند (پاینه^۲ ۲۰۰۸).

۴-۹. وودکست‌ها^۳:

وودکست‌ها مجموعه‌ای از پوشه‌های رسانه‌ای هستند (به شکل دیداری یا شنیداری) که بطور اتفاقی و از طریق وب منتشر می شوند. ویژگی‌های عملکرد و محدودیت‌های آنها شبیه پادکست هاست. ساین برنامه‌های ویدیویی بزرگتر از برنامه‌های شنیداری است، بنابراین جهت استفاده از وودکست‌ها به اینترنت پر سرعت نیاز است. با استفاده از کلیپ‌هایی مثل نشان دادن طرح بندی کتابخانه، مهارت‌های جستجوی عمومی و بازگشت خودکار کتاب‌ها توسط کاربران را می توان از طریق وودکست‌ها آموزش داد (تریپاتی و کومار ۲۰۱۰).

۴-۱۰. مدیریت فهرستهای مرجع:

برخی سایت‌ها امکان ایجاد و مدیریت فهرستهای مرجع شخصی را بوسیله وارد کردن رکوردهایی از فهرست‌های کتابخانه‌ها و پایگاه‌های داده را می دهند. ویکی پدیا (۲۰۱۰) به نقل از گارسیا و چورنت (۲۰۱۱).

۴-۱۱. آرایه انتشارات:

سایت‌هایی برای انتشار پاور پوینت‌ها مثل، فلیپینگ بوک، ایشو و اسلاید شو،^۴ برای اشتراک مشاهده کتاب‌ها و مجلات و نشریات ادواری وجود دارند (گارسیا و چورنت ۲۰۱۲).

۴-۱۲. سایر خدمات:

سایت‌های میزبان کتابهای الکترونیکی، مثل: نت لایبرری^۵، امکانات دسترسی به مجموعه کتاب‌های

الکترونیکی و کتاب‌های برخط شنیداری را دارند و همچنین امکان بازدید مجازی از فضای شخصی که در آنجا چیزی که نمایش داده می شود، تجسمی از فضای واقعی است. از جمله امکانات دیگر وب ۲ می توان به، (ارتباطات رادیویی و تلویزیونی)^۶، قابلیت‌های افزایش و تغییر اندازه قلم روی صفحات وب است (گارسیا و چورنت ۲۰۱۲).

۵. مروری بر مطالعات:

مرادی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی کشورهای خاورمیانه، بر اساس سیاه واری "چوا و گوه"، ۱۴۶ کتابخانه دانشگاهی برتر خاورمیانه را از نظر استفاده وب ۲ بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد که میزان استفاده از حیث سازماندهی (۰٪) و گرد آوری (۲٪)، پایتترین است و استقبال بیشتری از ابزارهای اشتراک اطلاعات (۱۷٪) بخصوص پیام رسان فوری و اشاعه اطلاعات (۱۰٪/۶) وجود دارد. جهت بررسی نتایج از آمار توصیفی و بررسی فرضیه از آزمون تی مستقل استفاده شد. به طور کلی بررسی‌های انجام شده نشان داد استفاده از امکانات وب ۲ در ایران در سطح بسیار نازلی قرار دارد.

در پژوهشی مشابه، هان و یان کوآن (۲۰۱۰) به بررسی میزان کاربرد فناوری‌های وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی چین پرداختند. جامعه آماری این پژوهش شامل ۳۷ کتابخانه برتر دانشگاهی چین بود. آنها برای گردآوری داده‌ها از یک سیاهه واری که شامل ۵۲ سؤال بود استفاده کردند. نتایج پژوهش نشان داد که بیش از دو سوم کتابخانه‌های دانشگاهی چین یک یا چند مورد از فناوری‌های وب ۲ را در سایت خود بکاربرده‌اند، فناوری آراس اس بیشترین کاربرد را داشته و فناوری ویکی و خدمات شبکه‌های اجتماعی، کمترین کاربرد را داشته است.

در همین راستا، تریپاتی و کومار (۲۰۱۰) در پژوهش خود با عنوان "استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی" با بررسی ۲۷۷ کتابخانه دانشگاهی مهم از کشورهای استرالیا، کانادا، انگلیس و آمریکا به تحلیل وب سایت آن‌ها با

¹ Ward Cunningham

² Payne

³ Vodcasts

⁴ Slideshare & Issuu & Flippingbook

⁵ Netlibrary

⁶ Webcast

۶-۲. اهداف فرعی:

۱- شناسایی نوع خدمات وب ۲ که در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران استفاده می‌شود.

۲- تعیین کتابخانه‌هایی که در استفاده از وب ۲ وضعیت مطلوب تری دارد.

۳- تعیین رتبه‌بندی کتابخانه‌های برتر دانشگاهی ایران، در استفاده از وب ۲.

۷. فرضیه:

بین کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران و میزان استفاده از وب ۲ رابطه معناداری وجود دارد.

۸. روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و به روش پیمایشی انجام شده است. پژوهشگر در این پژوهش، به بررسی میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر معرفی شده از طرف وزارت علوم تحقیقات و فناوری، در ایران می‌پردازد.

۹. جامعه آماری و ابزار گرد آوری داده‌ها:

جامعه آماری عبارتست از وب سایت ۲۰ دانشگاه برتری که (دولتی و غیر پزشکی) معرفی شده توسط وزارت علوم تحقیقات و فناوری در وب سایت مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فن آوری^۳ (در تاریخ ۱۳۹۲ معرفی شده است).

به دلیل ماهیت خاص این پژوهش از روش‌های زیر در مراحل مختلف تحقیق استفاده شده است:

- پرسشنامه: برای بررسی کیفیت وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران از پرسشنامه استفاده شد.

- سیاهه واری: برای بررسی میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران از این ابزار استفاده شد.

پرسشنامه‌ها و سیاهه‌ها با جستجو و بررسی هر یک از وب سایت‌ها در فاصله زمانی ۱۵ خرداد تا ۱۵ تیر ۱۳۹۲ تکمیل شد.

استفاده از سیاهه واری محقق ساخته، پرداختند. خدماتی که عموماً در این کتابخانه‌ها استفاده می‌شد شامل پیام‌های فوری ۷۳٪، وبلاگ‌ها ۲۶-۴۳٪، آر اس اس ۱۹-۲۲٪ و ویکی‌ها ۷٪ بودند و از مجموع ۲۷۷ کتابخانه، ۲۱۱ مورد از آن‌ها، حداقل از یک ابزار وب ۲ استفاده می‌کردند.

چوا و گوه (۲۰۱۰) در "بررسی کاربرد وب ۲ در وب سایت کتابخانه‌ها" ۲۰ وب سایت کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی را از شمال آمریکا اروپا و آسیا را با استفاده از سه مرحله تجزیه محتوایی از نظر اینکه چه میزان از وب ۲ استفاده می‌شود و آیا وب ۲ کارایی وب سایت‌ها را افزایش می‌دهد، مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که وب ۲ روی کیفیت تمام وب سایت اثر دارد. بخصوص اثر وب ۲ روی کیفیت وب سایت، مثل سازماندهی اطلاعات و اشتراک اطلاعات نسبت به فراهم آوری و انتشار اطلاعات بیشتر بوده است

گاریا و چورنت (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان "اثر وب ۲ روی کتابخانه‌های ملی" ۱۰۵ کتابخانه ملی از سراسر جهان با هدف اندازه‌گیری توصیفی اثر وب ۲ روی وب سایت کتابخانه‌های ملی، انجام دادند کتابخانه‌هایی را که دست کم از سه نوع امکان وب ۲ در وب سایتشان استفاده کرده‌اند را جزو کتابخانه ۲ بر شمرند و به این نتیجه رسیدند که تنها ۲۵.۷٪ از کل کتابخانه‌های مورد بررسی، کتابخانه ۲ هستند. آمارها نشان داد که در قاره اقیانوسیه (البته با وجود ۲ کتابخانه) ۱۰۰٪، آمریکا شمالی و جنوبی ۴۰٪ و اروپا ۲۹٪، آفریقا ۹.۱٪ و آسیا ۴.۷۶۱٪ دارای کتابخانه ملی ۲ هستند؛ در این وب سایت‌ها بیشتر از امکانات فیس بوک، آر اس اس، کتابخانه مجازی، تویتر^۱، وبلاگ‌ها و بولتن‌ها^۲ استفاده شده است. در تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی استفاده شد.

۶. اهداف پژوهش:

۶-۱. هدف اصلی:

تعیین میزان کاربرد وب ۲ در وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران.

¹ Twitter

² Bulletins

³ <http://websanji.ricest.ac.ir/DefaultR.aspx>

۱۰. روش‌های آماری:

برای پاسخ به سوال‌ها از جدول توزیع فراوانی، آزمون Z و فرید من و برای فرضیه پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و از بسته نرم افزار اس پی اس ویرایش ۱۶ استفاده شد.

۱۱. یافته‌ها:

نوع خدمات ارائه شده در وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران: با توجه به آنکه ابزار یا خدمات وب ۲ شامل ۹ ابزار بوده که هر کتابخانه مرکزی، تعدادی از آن‌ها را استفاده می‌کند. لذا در جدول ۱ تعداد خدمات مورد استفاده در کتابخانه‌های مرکزی به تفکیک نوع ابزار آمده است.

جدول ۱- توزیع فراوانی نوع خدمت وب ۲ در دانشگاه‌های برتر ایران

ردیف	نوع ابزار	فراوانی تعداد کتابخانه‌های مرکزی استفاده کننده	در صد فراوانی کتابخانه‌های مرکزی استفاده کننده
۱	آر. آر. اس	۴	۲۲/۲
۲	وبلاگ	۰	۰
۳	پادکست	۰	۰
۴	شبکه‌های اجتماعی	۳	۱۶/۶
۵	بوک مارک اجتماعی	۷	۳۸
۶	وودکست	۰	۰
۷	پیام‌های فوری	۵	۲۷/۷
۸	ویکی‌ها	۳	۱۶/۶
۹	سایر خدمات وب ۲	۱۷	۹۴

در هیچکدام از وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران از خدمات وبلاگ، پادکست و وودکست استفاده نمی‌شود.

استفاده از آر اس اس در (۴ کتابخانه)، شبکه‌های اجتماعی (۳ کتابخانه)، بوک مارک (۷ کتابخانه)، پیام‌های فوری (۵ کتابخانه)، ویکی (۳ کتابخانه) و سایر خدمات،

مثل سایت‌های میزبان کتابهای الکترونیکی، امکان بازدید مجازی از فضای کتابخانه، ارتباطات رادیویی و تلویزیونی و قابلیت افزایش و تغییر اندازه قلم، (۱۷ کتابخانه) است.

جدول ۲- توزیع فراوانی دانشگاه‌های استفاده کننده از وب ۲

دانشگاه‌های استفاده کننده از وب ۲	فراوانی	درصد
استفاده می‌کنند	۱۸	۹۰
استفاده نمی‌کنند	۲	۱۰
جمع	۲۰	۱۰۰

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که از میان ۲۰ دانشگاه برتر کشوری، ۲ دانشگاه فاقد وب سایتی برای کتابخانه مرکزی خود هستند (دانشگاه ارومیه- رتبه دهم- و کاشان-رتبه نوزدهم). ۱۸ وب سایت دیگر حداقل از یک ابزار وب ۲ استفاده کرده‌اند. در واقع، ۹۰ درصد از دانشگاه‌های از خدمات وب ۲ استفاده می‌کنند و ۱۰ درصد استفاده نمی‌کنند.

جدول ۳ - توزیع فراوانی بر حسب تعداد ابزار (خدمات) وب ۲ مورد استفاده در دانشگاهها

میزان استفاده از وب ۲	فراوانی	درصد
یکی از خدمات	۷	۳۸/۹
دو مورد از خدمات	۶	۳۳/۳
سه مورد از خدمات	۲	۱۱/۱
چهار مورد از خدمات	۱	۵/۶
پنج مورد از خدمات	۲	۱۱/۱
جمع	۱۸	۱۰۰

نتایج پژوهش نشان داد که در (۳۸/۹ درصد) کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران، فقط از یک خدمت وب ۲، (۳۳/۳) درصد از دو خدمت وب ۲ (۱۱/۱) درصد) از ۳ خدمت وب ۲ (۵/۶ درصد) از چهار خدمت وب ۲ و (۱۱/۱) درصد از ۵ خدمت وب ۲ استفاده می‌کنند.

^۱ (سایت‌های میزبان کتابهای الکترونیکی، امکان بازدید مجازی از فضای کتابخانه، ارتباطات رادیویی و تلویزیونی و قابلیت افزایش و تغییر اندازه قلم)

جدول ۴- توزیع فراوانی تعداد ابزارهای وب ۲ مورد استفاده

دروپ سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران

رتبه کسب شده از طرف وزارت علوم تحقیقات و فناوری	نام دانشگاه	تعداد ابزار وب ۲ استفاده شده در وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران
۱	تهران	۱
۲	شهید بهشتی	۲
۳	فردوسی مشهد	۲
۴	علم و صنعت	۲
۵	شیراز	۱
۶	تربیت مدرس	۱
۷	صنعتی امیر کبیر	۲
۸	صنعتی شریف	۳
۹	صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	۱
۱۰	صنعتی اصفهان	۲
۱۱	تبریز	۵
۱۲	اصفهان	۱
۱۳	بوعلی سینا همدان	۵
۱۴	امام صادق	۱
۱۵	یزد	۲
۱۶	امام خمینی قزوین	۳
۱۷	زنجان	۱
۱۸	رازی کرمانشاه	۴

استفاده می کنند ۶۱ درصد و نسبت دانشگاههایی که کمتر از ۲ خدمت وب ۲ استفاده می کنند ۳۹ درصد است. آزمون نسبت مقدار آماره Z معادل ۱/۹۴ و سطح معنی داری معادل ۰/۰۴۴ است، لذا در سطح باید قبول کنیم که استفاده از وب ۲ در وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران در حد مطلوب نیست.

برای پاسخ به این سوال که، کدام کتابخانه‌های مرکزی در استفاده از وب ۲ وضعیت مطلوب تری دارند با استفاده از آزمون فرید من اقدام به اولویت بندی کتابخانه‌های مرکزی در استفاده از وب ۲ خواهیم کرد. چون سطح معنی داری آزمون فرید من معادل ۰/۰۰۱ است. لذا فرض صفر را رد و فرض یک را می پذیریم. یعنی اولویت وجود دارد. در میانگین رتبه‌ها و رتبه مقایسه کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهها در استفاده از خدمات وب ۲، رتبه اول متعلق به دانشگاه بوعلی سینای همدان و رتبه آخر مربوط به دانشگاه تهران است.

جدول ۵ - میانگین رتبه‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها در

استفاده از خدمات وب ۲

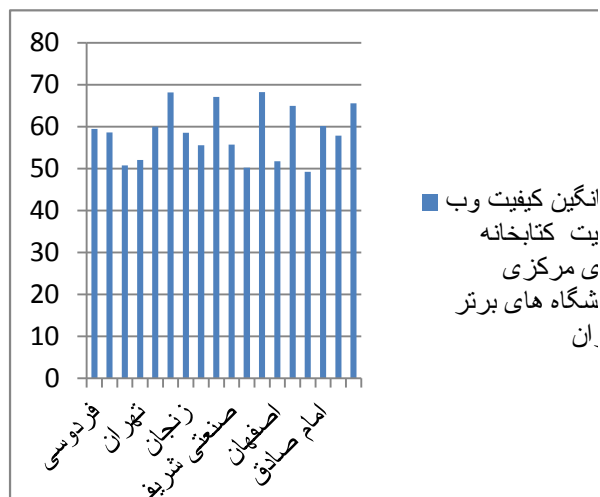
ردیف	نام دانشگاه	میانگین رتبه ها	رتبه استفاده از وب ۲
۱	بوعلی همدان	۱۲/۹۵	اول
۲	تبریز	۱۲/۷۷	دوم
۳	رازی کرمانشاه	۱۱/۲۷	سوم
۴	شریف	۱۰/۶۸	چهارم
۵	امام خمینی قزوین	۱۰/۵۹	پنجم
۶	شهید بهشتی	۱۰/۲۳	ششم
۷	صنعتی اصفهان	۹/۹۵	هفتم
۸	یزد	۹/۰۵	هشتم
۹	امیر کبیر	۸/۸۶	نهم
۱۰	علم و صنعت	۸/۷۷	دهم
۱۱	تربیت مدرس	۸/۷۳	یازدهم
۱۲	فردوسی مشهد	۸/۶۸	دوازدهم
۱۳	شیراز	۸/۱۸	سیزدهم
۱۴	امام صادق	۸/۶۴	چهاردهم
۱۵	اصفهان	۸/۳۶	پانزدهم
۱۶	خواجه نصیرالدین طوسی	۷/۹۱	شانزدهم
۱۷	زنجان	۷/۸۲	هفدهم
۱۸	تهران	۷/۵۵	هجدهم

با توجه به جدول ۴ می توان چنین استدلال کرد که، از تعداد ۹ ابزار قابل استفاده وب ۲ در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها، هجده مورد از کتابخانه مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران، حداقل از یک ابزار (تهران، شیراز، تربیت مدرس، خواجه نصیرطوسی، اصفهان و زنجان) و حداکثر از ۵ نوع خدمت وب ۲ (بوعلی همدان، تبریز و امام صادق) استفاده کرده‌اند.

اکنون این سوال پیش می آید که آیا میزان استفاده از وب ۲ در وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران در حد مطلوب است یا نه؟ اگر فرض کنیم حد مطلوب استفاده از وب ۲، لااقل استفاده از ۲ خدمت وب ۲ باشد، نسبت دانشگاههایی که لااقل از ۲ خدمت وب ۲

۱۲. فرضیه :

با توجه به فواید وب ۲ که به آن‌ها اشاره شد، انتظار می‌رود که استفاده از وب ۲ باعث افزایش کیفیت تمام وب سایت شود. برای بررسی این فرضیه ابتدا بعد کیفیت وب سایت‌ها در نمودار ۱ می‌آید.

شکل ۱ - وضعیت کیفیت وب سایت‌ها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران

سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر و میزان استفاده از وب ۲ در آنها پذیرفته می‌شود.

۱۳. بحث و نتیجه گیری :

نتایج پژوهش نشان داد که هیچکدام از وب سایت‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر ایران از خدمات وبلاگ، پادکست و وودکست استفاده نمی‌شود. با مقایسه این نتایج با پژوهش‌های مشابه در کشورهای دیگر متوجه می‌شویم که استفاده از ابزارهای وب ۲ در کشورهای مختلف تفاوت دارد.

نتایج نشان داد استفاده از وب ۲ در وب سایت‌های کتابخانه‌های دانشگاه‌های برتر ایران در حد مطلوب نیست. از این لحاظ نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش هان و کوآن (۲۰۱۰) و تریپاتی و کومار (۲۰۱۰)، گارسیا و چورنت (۲۰۱۲) " و پژوهش مرادی و همکاران (۱۳۹۰) همخوانی دارد. در مقایسه رتبه کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها در استفاده از خدمات وب ۲، رتبه اول متعلق به دانشگاه بوعلی سینای همدان و رتبه آخر مربوط به دانشگاه تهران است. وجود رابطه معنی‌دار بین دو متغیر کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر و میزان استفاده از وب ۲ در آنها پذیرفته می‌شود. نتایج پژوهش حاضر در زمینه این فرضیه با نتایج پژوهش چوا و گو (۲۰۱۰) مشابه است.

باتوجه به نتایج پژوهش حاضر لازم است گروهی تخصصی در هردانشگاه با محوریت کتابخانه مرکزی تشکیل گردد و در این گروه، کارشناسان مجرب و کتابداران در هر کتابخانه، برنامه ریزی‌های لازم را در راستای استفاده و کاربرد فناوری‌های وب ۲ در کتابخانه انجام دهند. همچنین مسولان کتابخانه‌ها، بویژه کتابخانه‌های دانشگاهی برای مشارکت بیشتر کاربران در فعالیت‌های کتابخانه و نیز برای پویایی بیشتر خدمات کتابخانه‌ها از این فناوری‌ها در خدمات کتابخانه استفاده کنند و وب سایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی را مبتنی بر فناوری‌های وب ۲ طراحی کنند.

جدول ۶ - نتیجه آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر و میزان استفاده از وب ۲ در آنها

میزان استفاده از وب ۲		متغیر
ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری P-value	
۰/۶۷۴	۰/۰۰۲	کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر

همان طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر کیفیت وب سایت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های برتر و میزان استفاده از وب ۲ برابر ۰/۶۷۴ بوده و مقدار احتمال مربوط به سطح معنی داری آن برابر ۰/۰۰۲ است که از ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین وجود رابطه معنی‌دار بین دو متغیر کیفیت وب

Stuart , D. (2010). What are libraries doing on Twitter ?. *Exploring technology Resources for Information Professionals* , 34(1), 45-47. Retrieved June 1. 2010 ,from. <http://www.infotoday.com/online/jan10/index.shtml>.

Stephens , M. 2006. Exploring Web 2.0 and libraries, *library Technology Reports* , 42 (4), 8-14.

Tripathi , Manorama & Sunil Kumar .(2010). Use of Web 2.0 tools in academic libraries: A reconnaissance of the international landscape. *The International Information & Library Review* .42(3).195-207.

Wikipedia . (2010). Definition of Vodcast , <http://en.wikipedia.org/wiki/vodcast>. (Retrieved June 10 ,2010).

Wustman , J . (2004)." RSS: the last feed". *library Hi Tec* . 22(4), 404-413.

منابع :

کلیک، آماندا؛ جان پتیت (۱۳۹۰). شبکه‌های اجتماعی و وب ۲ در سواد اطلاعاتی. ترجمه امید علی پور، امیر مهربان. *ارتباط علمی*، جلد ۲۳ (۳). بازیابی ۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۲.

مرادی، شیما؛ امید علیپور؛ مریم صابری و همکاران (۱۳۹۰). میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی کشورهای خاورمیانه. *کتابداری و اطلاع رسانی*. جلد ۱۴ (۲).

Chua , A.Y.K, & D.H. Goh .(2010). A study of Web 2.0 applications in libraries websites .*Library and Information Science Research*. 32. 303-211.

Garcia, Mar buigues; Vicent Gimenez-Chornet (2012). Impact of Web 2.0 on national libraries *International Journal of Information Management* . 32 (3),3-10.

Han, Z. and Yan Quan, L.(2010). Web 2.0 applications in top Chinese university libraries. *Library Hi Tech*. 28 (1): 41-62. available at: *Emerald.library Hi Tech* .vol28,(1).available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?isn=0737-8831&volume=28&issue=1>

King,D.L.& Brown , S.W. (2009). Emerging trends , 2.0, and libraries .*The Serials Librarian* .56(1-4), 32 – 43.

King, D .L. & Porter , M. (2007). Collaborating with Wikis. *Public ibraries* . 46 (2), 32 -32.

Loureiro ,Ana , Ines Messia& Maria Barbas .(2012). Embracing Web 2.0 & 3.0 Tools to support life long learning Let learners connect". *Procedia- Social and Behaviorial Science*. 46.

Macaskill , W . , D ,Owen .(2006). Wed 2.0 to go . *Proceeding of LIANZA conference 2006*.Wellington.

Payne ,J. (2008). Using Wikis and Blogs to improve collaboration and knowledge sharing .*Strategic HR Review*.7(3), 5- 12.